

УДК 336.225.674
JEL D20, G31, G34, V49

КАРПІНСЬКА Г.В.

к.е.н., с.н.с.

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАНУ

Французький бульвар, 29, м. Одеса, Україна, 65044

E-mail: businessdev@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4896-1866>

БАБІЙ О.М.

к.е.н., доцент

Одеський національний економічний університет

Преображенська, 8, м. Одеса, Україна, 65082

E-mail: olegbabiy@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5199-228X>

КАРТАШОВ С.В.

к.ю.н. здобувач

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАНУ

Французький бульвар, 29, м. Одеса, Україна, 65044

E-mail: kartashov2004@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7274-9266>

DUE DILIGENCE ВІНОГРАДАРСЬКО-ВИНОРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ

Актуальність. Актуальність даної проблематики визначається необхідністю розробки для вітчизняної професійної практики (в області бухгалтерського обліку, аудиту, оподаткування, фінансів і права) методичного забезпечення операцій *due diligence* задля об'єктивного уявлення про об'єкт інвестування.

Мета та завдання. Метою статті є дослідження сутності та методичних засад проведення професійної послуги *due diligence*. Розробка авторського підходу до змісту напрямів та критеріїв проведення експертизи *due diligence* на виноградарсько-виноробних підприємствах.

Результати. *Due diligence*, як послуга, стала актуальною в нашій країні і є перспективною для розвитку вітчизняної аудиторської галузі. Проте, не дивлячись на зростання своєї поширеності в нашій країні, дана послуга не має ні чіткого визначення, ні стандартів, тому потребує упорядкованості своєї методології і більшої формалізації. У статті розкриваються сутність та методичні засади проведення послуги *due diligence*. Відображається авторський підхід до змісту напрямів та критеріїв проведення експертизи *due diligence* на виноградарсько-виноробних підприємствах.

Висновки. Результати дослідження теоретичних засад історії та методології процедури *due diligence* дозволили визначити процедуру *due diligence*, як глибокий і комплексний аналіз усіх аспектів фінансово-господарської діяльності підприємства: організаційних, правових, фінансових, маркетингових, податкових, політичних, ринкових, технологічних та ін. з метою надання об'єктивного уявлення про об'єкт інвестування. Результати дослідження інформаційних джерел щодо практичного досвіду здійснення процедури *due diligences* свідчать про те, що дана експертиза здійснюється за такими загальними напрямками, як: бухгалтерська, фінансова, правова, організаційна, податкова експертиза та специфічними напрямками: перевірка інформаційного середовища компанії, відповідності вимогам дотримання законодавства в області охорони довкілля, позиції компанії на ринку, аналіз політичних ризиків. Особливості функціонування підприємств, зокрема виноградарсько-виноробних потребує доповнення процедури *due diligence* такими напрямками, як: характеристика винограду, природні умови, агротехнічна характеристика насаджень, якість винограду, якість виноматеріалів, якість готової продукції.

Ключові слова: *due diligence*, аудит, методика *due diligence*, капітал, злиття і поглинання, ризики, інвестування.

KARPINSKA A.V.
PhD in Economics
Institute of Market Problems and Economic & Ecological Research
of the National Academy of Sciences
Frantsuzskiy Boulevard, 29, Odessa, Ukraine
E-mail: businessdev@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4896-1866>

BABIY O.M.
PhD in Economics
Odessa National University of Economics
Preobrazhenskaya , Odessa, Ukraine, 65082
E-mail: olegbabiy@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5199-228X>

KARTASHOV S.V.
PhD in Juridical Sciences
Institute of Market Problems and Economic & Ecological Research
of the National Academy of Sciences
Frantsuzskiy Boulevard, 29, Odessa, Ukraine
E-mail: kartashov2004@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7274-9266>

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS DUE DILIGENCE OF WINE-PRODUCING ENTERPRISES

Topicality. *The urgency of this problem is determined by the necessity of developing a methodological support for operations due diligence for the domestic professional practice (in the field of accounting, auditing, taxation, finance and law) for the objective presentation of the investment object.*

Aim and tasks. *The aim of the article is to study essence and methodical principles of professional service due diligence. Development of the author's approach to the content of the guidelines and criteria for the due diligence at winemaking enterprises.*

Research results. *Due diligence has become relevant in our country as a service perspective for the development of the domestic audit industry. However, despite the growth of its prevalence in our country, this service has neither a clear definition nor standards, therefore, it needs to streamline its methodology and more formalization. The article reveals the essence and methodical principles of conducting the due diligence service. The author's approach to the content of the directions and criteria for carrying out the due diligence examination at the winemaking enterprises is shown.*

Conclusions. *The results of study theoretical foundations, methodology and history of the due diligence procedure allowed us to define the due diligence procedure as a deep and comprehensive analysis of all aspects of the financial and economic activity of the enterprise: organizational, legal, financial, marketing, tax, political, market, technological, and others. in order to provide an objective idea of the object of investment. The results of the study of information sources on the practical experience of implementing the due diligences procedure indicate that this examination is carried out in such general areas as: accounting, financial, legal, organizational, tax expertise and specific areas: verification of the company's information environment, compliance with the requirements of law enforcement in areas of environmental protection, company position in the market, analysis of political risks. The peculiarities of the functioning of enterprises, in particular winemaking enterprises, require the completion of the due diligence procedure in such areas as: vineyard characteristics, natural conditions, agronomical characteristics of plantations, quality of grapes, quality of wine materials, quality of finished products.*

Keywords: *due diligence, audit, due diligence, capital, mergers and acquisitions, risks, investment*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Іноземне словосполучення due diligence (DueD) стає все більш відомим серед представників великого, середнього і навіть малого вітчизняного бізнесу. Це пов'язано з тим, що в умовах кризового періоду підприємства для того, щоб зберегти або хоч відновити свої позиції на ринку,

змушені здійснювати операції з інвестування, реструктуризації, реорганізації, злиття і поглинання. Тому як для потенційного інвестора, так і для підприємства постає питання щодо реального стану підприємства. Але ці операції несуть у собі величезні ризики. Тому для збору повної, достовірної та об'єктивної інформації про фінансовий стан, ринкову позицію і правовий статус компанії доцільно застосувати спеціальну процедуру - DueD.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Вивченню питань історії та методології процедури due diligence особлива увага приділяється на заході. Серед безлічі наукових досліджень, публікацій у фахових виданнях, підручників і посібників з проведення процедури ключовими вважаються роботи американських вчених. Це багато в чому пояснюється тим, що історично перші кроки до проведення due diligence були зроблені в США, де були створені Закон про цінні папери 1933 року і Закон про торгівлю цінними паперами 1934 року, до яких розкривалися вимоги по розкриттю інформації про учасників фондового ринку брокерами. Інформація про емітентів цінних паперів повинна була відповідати вимогам правдивого уявлення, повноти і надійності, адже її приховування могло надати негативний ефект на вартість акцій компанії. У законах були встановлені вимоги до відповідальності професійних учасників ринку. Рекомендації по розкриттю інформації не були чітко прописані і регламентовані, тому виникла об'єктивна необхідність в створенні єдиної аналітичної процедури, що дозволяє брокерам формувати і подавати відповідні легітимні звіти.

Серед американських вчених, що займаються питаннями розвитку методології процедури due diligence, слід виділити Alexandra Reed Lajoux (Олександрю Рід) та Charles Elson (Чарльза Ельсона) авторів праці «The Art of M & A, Due diligence» (Мистецтво злиттів і поглинань, Due diligence) [1]. Ця книга являє собою ефективне керівництво для учасників ринку капітала, що реалізують довгострокові проекти інвестування в високоризикових і постійні мінливих умовах економіки.

Також слід зазначити, що, крім наукової спільноти, великий внесок в розробку і удосконалення методик проведення due diligence привносять окремі компанії, які надають професійні послуги в області бухгалтерського обліку, аудиту, аналізу, оподаткування, фінансів, юридичного консультування. Деякі професійні організації розкривають особливості своєї методики, відкривають її широкій публіці на розгляд, надають можливість коригування та удосконалення, деякі приховують свої ефективні розробки як «ноу-хау».

Питання, пов'язані з розробкою та удосконалення теоретико-методологічних засад проведення процедури «due diligences», в Україні малодосліджені, проте зараз усе частіше піднімаються у працях багатьох вітчизняних та російських науковців, таких як: Н. Антонова, Л. Семенова, Н. Сілічева, О.Терещенко, І. Томашевська та інші [2-7]. Загальну інформацію також можна знайти на сайтах аудиторських і страхових компаній.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Процедура DueD, що перекладається з англійської мови як «забезпечення належної сумлінності», являє собою ряд заходів по формуванню об'єктивного уявлення про об'єкт інвестування. При цьому в якості такого об'єкта може виступати не тільки юридична особа, а й права вимоги, земельну ділянку або об'єкт нерухомості. Вперше цей термін з'явився в 1933 році в США в законі про цінні папери, а сучасні стандарти due diligence були розроблені в 1977 році в Швейцарії низкою банків, які підписали угоду, яка встановлювала єдиний підхід до збору інформації про своїх клієнтів. Це було зроблено для того, щоб уникнути жорсткого державного регулювання їх діяльності. Пізніше принципами, які викладені в угоді, що отримав назву «The Swiss Banks Due Diligence Agreement», став користуватися і консалтинговий бізнес для всебічного аналізу діяльності компанії з точки зору юристів, аудиторів і фінансових аналітиків. В Україні в даний час відсутній будь-який нормативно-правовий акт, що регламентує процедуру проведення due diligence. Обсяг дослідження, ступінь деталізації і інші критерії залежать тільки від мети ініціатора процедури. Незважаючи на відсутність законодавчої бази та методичного забезпечення послуга due diligence стає все більш затребуваною серед учасників вітчизняного інвестиційного ринку, оскільки зростає необхідність в надійної та повній інформації про партнера при укладенні угоди. За оцінками експертів, процедура due diligence в Україні стане поширеною також, як і в західних країнах. У здійсненні due diligence, як правило, зацікавлений інвестор, тобто той, хто збирається купити або вкласти гроші в ту чи іншу компанію. При здійсненні операції, особливо великої, дуже важливо мати вичерпну інформацію про об'єкт фінансування, його реальної вартості і можливих правових і податкових наслідків. У число осіб, зацікавлених в проведенні due diligence, крім зовнішніх інвесторів, входять акціонери компанії, а також її топ-

менеджери. Отримані в результаті перевірки показники можуть згодом допомогти в підготовці випуску цінних паперів або розробці механізму захисту від ворожого поглинання. DueD також бажана в таких випадках: зміна статусу компанії через поглинання або злиття; пайову участь іншого власника в діяльності фірми; зміна структури топ-менеджменту; отримання допомоги від спонсорів; отримання позик; зниження ефективності діяльності компанії; накладення арешту на активи; судові розгляди; виявлення порушень в результаті податкових перевірок; виникнення трудових спорів та конфліктів; втрата інтелектуальної власності; зниження конкурентних позицій компанії. В ході процедури виконуються заходи щодо: перевірки достовірності інформації про фінансовий стан компанії; оцінки ступеня реалізації планів, як поточних, так і стратегічних; аналізу доцільності проведеної компанією політики; пошуку конкурентних переваг; оцінці ефективності системи управління. Загальна мета due diligence - знизити існуючі підприємницькі ризики або повністю уникнути їх, включаючи ризик придбання пакета акцій за завищеною вартістю, невиконання зобов'язань, ризик втрати грошей або майна.

Формулювання цілей дослідження (постановка завдання). Метою дослідження є розкриття сутності поняття процедури «due diligences», її змісту та розробка методичного інструментарію DueD для виноградарсько-виноробних підприємств.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Для реалізації поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання: розкрити теоретичні та методичні аспекти проведення due diligence; представити характеристику загальних напрямів реалізації процедури; запропонувати специфічні напрями та критерії проведення процедури due diligence на виноградарсько-виноробних підприємствах з урахуванням особливостей їх функціонування та розвитку.

«Due diligences» – це процедура формування об'єктивного уявлення про об'єкт інвестування, що включає інвестиційні ризики, незалежну оцінку об'єкта інвестування та інші чинники. Передусім «due diligences» направлений на всебічну перевірку законності та комерційної привабливості планової операції або інвестиційного проекту, проте важливу роль також відіграє і повнота інформації, яку надають за цього виду перевірки, що дозволяє інвесторам або діловим партнерам більш глибоко оцінити всі переваги і недоліки співпраці [6, с. 289]. Також можна знайти спроби трактувань цього терміна як правового аудиту, що, на нашу думку, не дозволяє у повній мірі зрозуміти сутність та складові «due diligences». Зокрема, результати дослідження інформаційних джерел щодо практичного досвіду здійснення процедури due diligences свідчать про те, що дана експертиза здійснюється за такими основними напрямками:

- accounting due diligence (бухгалтерська експертиза) - процедура, що передбачає огляд системи бухгалтерського обліку, формування даних в реєстрах і процесу складання звітності;

- financial due diligence (фінансова експертиза) - концентрує увагу на здатності приносити дохід. Інколи він проводиться одночасно з аудитом. У процесі фінансового аналізу вивчаються активи, доходи, фінансові коефіцієнти і система фінансового планування та контролю;

- legal due diligence (правова експертиза) - направлений на перевірку діяльності відповідно до нормативних актів у сфері цивільного, трудового права, а також інших законів. У процесі Legal due diligence вивчають статут, договори з клієнтами, контрагентами і персоналом. Крім того, складають і редагують нові типові договори;

- management due diligence (організаційна експертиза) - передбачає проведення оцінки ефективності роботи співробітників адміністративного блоку компанії, що займаються безпосереднім керівництвом всіх бізнес-процесів, а також рядових співробітників. Крім того, експерти аналізують корпоративну культуру компанії, існуючі програми підвищення кваліфікації персоналу, програми по розвитку персоналу всередині організації;

- tax due diligence (податкова експертиза) - проводиться з метою оцінювання податкового навантаження, а також для виявлення можливості оптимізації податкового тягаря.

Крім того, в іноземних джерелах зустрічаються такі поняття, як IT due diligence (перевірка інформаційного середовища компанії), environmental due diligence (перевірка на відповідність вимогам дотримання законодавства в області охорони довкілля), marketing due diligence (перевірка позиції компанії на ринку). Також інколи експерти виділяють ще одну складову (Political due diligence), в якій аналізуються політичні ризики, пов'язані з діяльністю підприємства, визначаються перспективи розвитку підприємства за умов нестабільного політичного середовища. Зведена

характеристика основних напрямків комплексної перевірки Due diligence представлена у таблиці 1 [2 с. 185-186].

Таблиця 1

Характеристика основних напрямків комплексної перевірки Due diligence

Напрямок Due diligence	Визначення	Процедури
Accounting	дослідження системи бухгалтерського обліку, виявлення ризиків в процесі формування облікових даних в реєстрах, в процесі складання звітності	перевірка ефективності системи обліку; перевірка правильності складання звітності
Financial	дослідження процесів планування і прогнозування фінансової діяльності, оцінка ризиків управління фінансовими ресурсами компанії	перевірка фінансового стану компанії; перевірка дотримання ковенант; перевірка правильності розрахунку відсотків до сплати; перевірка обґрунтованості співвідношення власного і позикового капіталів
Tax	виявлення податкових ризиків, пов'язаних з існуючими чи потенційними податковими зобов'язаннями	перевірка правильності розрахунків податкових платежів; перевірка правильності заповнення податкових декларацій
Management	оцінка ефективності роботи співробітників компанії, виявлення потенційних ризиків, пов'язаних із вкладенням в людський капітал	перевірка ефективності роботи ради директорів; перевірка ефективності категорій персоналу; перевірка дотримання корпоративної культури і етики; перевірка наявності колективних договорів; перевірка реалізації програм по вкладенню в людський капітал
Legal	аналіз юридичного статусу і легітимності господарської діяльності компанії	перевірка установчих документів; перевірка статуту; перевірка ліцензій; перевірка контрактів, договорів, угод; перевірка прав власності
IT	тестування різних інформаційних систем на предмет точності і ефективності їх функціонування для здійснення підтримки бізнесу	перевірка ефективності діючих інформаційних систем; перевірка систем охорони і безпеки
Environmental	оцінка ризиків, пов'язаних з реалізацією програм з охорони навколишнього середовища, вирішенням питань в галузі охорони здоров'я та екологічної безпеки	перевірка дотримання екологічного законодавства
Marketing	виявлення ризиків, пов'язаних з займаною позицією компанії на різних ринках, аналіз конкурентних переваг	маркетингові дослідження в залежності від цілей перевірки

Тому на наш погляд, найбільш повним визначенням процедури «due diligence» є визначення запропоноване О. О. Терещенком, а саме: глибокий і комплексний аналіз усіх аспектів фінансово-господарської діяльності підприємства: організаційних, правових, фінансових, маркетингових, податкових, політичних, ринкових, технологічних та ін. [7 с. 189].

Аналіз ґрунтується на внутрішній інформації, нотаріальних актах, даних, які надають конкуренти партнери, і проводиться з метою:

- перевірити достовірність фінансової та іншої внутрішньої інформації;
- знайти підтвердження припущенням, закладеним у бізнес-плані;
- оцінити можливість реалізації короткострокової і довгострокової стратегії;
- переконатись у правильності оформлення всіх документів на предмет їхньої відповідності законодавству і внутрішнім правилам;
- упевнитись у правильності і своєчасності подання податкової і статистичної звітності;
- оцінити конкурентні позиції на ринку;
- переконатися в тому, що керівництво є достатньо компетентним для реалізації намічених планів;
- знизити всі наявні ризики.

У статті надається загальна схема методики проведення процедури due diligence (таблиця 2).

Про те, необхідно пам'ятати, що будь-яке підприємство має свої особливості функціонування та може здійснювати різноманітні інвестиційні проекти, тому наряду з загальними напрямками процедури due diligence повинні застосовуватися також і специфічні які б враховували ці особливості.

Так, зокрема, розглянемо особливості функціонування та розвитку виноградарсько-виноробних підприємств України, та обґрунтуємо доцільність застосування специфічних напрямів здійснення процедури DueD.

Таблиця 2

Загальна схема проведення процедури due diligence.

Етапи	Процедури
Переговори з експертами	- здійснюється вибір фірми, яка буде здійснювати due diligence - обговорюються питання масштабу та термінів робіт - визначається команда експертів, форма звітності - укладається контракт на здійснення послуги due diligence
Укладання угоди про наміри	- переговори між потенціальним інвестором та компанією - укладається угода о намірах здійснення угоди у майбутньому - налагоджуються комунікації експертів з компанією
Due diligence	- здійснюється за напрямками, що затверджені планом процедури
Звіт за результатами	- інвестору надається єдиний звіт за результатами проведених процедур командою експертів - надаються необхідні пояснення, рекомендації
Рішення щодо вкладення капіталу	- вивчається звіт на предмет існуючих ризиків - приймається рішення щодо здійснення угоди з капіталом

Виноробна галузь є перспективним напрямком розвитку економіки України, що обумовлено сприятливими ґрунтово-кліматичними умовами і достатньою забезпеченістю трудовими та іншими ресурсами. Проте, на сьогодні стабільній та ефективній роботі виноробних підприємств перешкоджає численна кількість проблем, серед них: загальний кризовий стан економіки країни, низька забезпеченість сировиною переробних заводів, порушення паритетних взаємовідносин виробників сировини та виноробних підприємств, висока конкуренція, незахищеність вітчизняного виробника, відсутність належної підтримки з боку держави, низька якість виробленої продукції тощо.

В умовах інноваційного розвитку економіки України успішне функціонування і підвищення ефективності виробництва підприємств виноробної галузі ускладняється через відсутність достатніх фінансових можливостей для виготовлення й постачання на ринок якісного конкурентоспроможного продукту. Забезпечення економічного розвитку вітчизняних суб'єктів підприємницької діяльності неможливе без розробки, виготовлення, виведення на ринок і просування на ньому товарів із новими споживними властивостями, орієнтованими на задоволення існуючих потреб, або новими нетрадиційними способами їхнього просування. У зв'язку з цим, одним із найважливіших завдань, які постають перед підприємствами виноробної галузі, є підвищення їхньої інвестиційної привабливості на основі усунення перешкод для виробництва вдосконаленої продукції високої якості та впровадження інновацій для задоволення нових потреб споживачів.

Керівники вітчизняних виноробних підприємств вважають, що пряма конкуренція з готовим європейським продуктом ще не є головною перепорою. До більш вагомих перепинів відноситься постачання на ринок зарубіжних виноматеріалів, ціна яких набагато нижче за вітчизняні, що призводить до появи дрібних підприємств без сировинної бази, які мають змогу закупати недорогий виноматеріал і просувати продукцію на ринок без витрат на утримання виробничої виноградарської бази. Отже, виникає загроза, що в країні лише розливатиметься імпортований виноматеріал, а виробництво повного циклу взагалі зникне.

За роки незалежності нашої країни площа виноградних насаджень зменшилася майже втричі, погіршилися показники зайнятості у зборі та переробці винограду, а кількість вина, іноді зовсім низької якості, продовжує зростати часто за рахунок підробок, вживання яких може бути небезпечним для здоров'я людей.

Головною проблемою з якою сьогодні стикається виноробна та виноградарська галузі України – це недостатня підтримки з боку держави, а інколи і її відсутність взагалі. Усе це призводить до того, що через відсутність державної підтримки зменшується виробництво та реалізація високоякісного вітчизняного продукту повного циклу, відбувається подальше просування на ринок сурогатів.

Незважаючи на втрати Україною кримських потужностей, які були найбільшими виробниками вітчизняного вина в країні, а також вирощували виноград, мали свої виробничі підприємства, торгові марки та забезпечували майже 60% готової продукції виноробства – Україна досить має можливість забезпечувати себе сировиною, але тільки тоді, коли фінансово буде підтримана сировинна база.

Для підвищення конкурентоспроможності виноробних підприємств спеціалісти пропонують два шляхи досягнення оптимального функціонування: стати виробником із найнижчим рівнем собівартості або виробляти таку продукцію, яка високо цінується покупцем, і за яку він готовий платити більше. Отже, виробник або зосереджується на виробництві вин низького цінового сегменту, або надає продукції нових якісних і смакових властивостей, використовує новітні технології, створює новий бренд для задоволення потреб споживачів високого цінового сегменту.

Необхідною умовою забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних вин на міжнародному споживчому ринку є подальше вдосконалення якості продукції зі збільшенням строків гарантованої стабільності. У зв'язку з цим, сучасною важливою тенденцією розвитку винного ринку України стало прагнення його провідних гравців «замкнути» цикл, щоб не залежати від сировинної нестабільності. В цілому створення вертикально-інтегрованих структур можна вважати одним з важливих свідчень того, що вітчизняний ринок стрімко цивілізується, виходячи на новий рівень [8 с.7]. . Зокрема, створення замкненого циклу виробництва – одна з необхідних умов для виробництва вин, контрольованих за походженням (КНП).

Основним нормативним документом, що регламентує виробництво вин України, є Закон України «Про виноград та виноградне вино», в якому представлена класифікація вин, що передбачає категорію вин КНП (Р. 1 Загальні положення, Ст. 1 Терміни та визначення, Ст. 8 Вина контрольованих найменувань за походженням) [9].

Досвід Шампані – як регіону вин КНП показує, що відсутність сировинної зони у великих виробників призводить до стабільно високої ціни на виноград і необхідності в створенні спеціальних інтегрованих структур.

В Україні законодавчо встановлено, що статус вин КНП надається кращим винам, виготовлення яких забезпечено стійкою сировинною базою і які мають високу якість протягом не менше 5 років випуску. Всі стадії виробництва вин даної категорії повинні здійснюватися на підприємстві, розташованому в строго регламентованому географічному місці вирощування винограду.

Задля формування об'єктивного уявлення про таку інтегровану структуру (виноградарсько-виноробне підприємство, як об'єкт інвестування) та можливості виробництва нею вин, контрольованих за походженням, нами пропонується доповнення загальних напрямів комплексної перевірки Due diligence – специфічними, зокрема: характеристика винограднику, природні умови, агротехнічна характеристика насаджень, якість винограду, якість виноматеріалів, якість готової продукції (таблиця 3).

**Характеристика специфічних напрямків комплексної перевірки Due diligence
виноградарсько-виноробних підприємств**

Напрямок Due diligence	Визначення	Процедури
Характеристика винограднику	Загальна та технічна характеристики винограднику;	перевірка загальної площі винограднику; перевірка призначення виробництва (виноградна продукція / виноробна продукція); оцінка стану насаджень (зрідженість, ступінь враженості шкідниками та хворобами, ступінь засміченості). перевірка № кварталу; перевірка площі кварталу; перевірка параметрів кварталу (довжина/ширина); перевірка кількості кліток; перевірка сорту; перевірка схеми садіння; формування; підщепи; рік закладання винограднику; місце походження садивного матеріалу.
Природні умови	Оцінка клімату, рельєфу, ґрунту	визначення топографічних даних; визначення стрімкості схилу; визначення експозиції схилу; визначення середнього з основних мінімумів температури повітря; визначення суми активних температур;; визначення кількості річних опадів; визначення номеру агрогрупи та назви ґрунту; визначення гранулометричного складу; визначення запасів гумусу; визначення вмісту активних карбонатів; визначення глибини залягання ґрунтових вод; визначення несприятливих факторів
Агротехнічна характеристика насаджень	Оцінка факторів антропогенного впливу	перевірка сорту винограду перевірка врожайності визначення завантаженості кущів; визначення коефіцієнту абсолютної плодоносності; перевірка агротехнічних заходів; перевірка рівня використання гербіцидів, пестицидів; перевірка рівня внесення добрив; тип зрошення
Якість винограду	Оцінка показників якості винограду у ході дозрівання та при надходженні на переробку	перевірка концентрації цукрів, титрованих кислот; перевірка механічного складу грона; перевірка показнику технічної зрілості винограду; перевірка сортової чистоти винограду; перевірка рН сусла; перевірка технологічного запасу фенольних речовин; перевірка масової концентрації терпенованих спиртів у суслі; перевірка SO ₂ – сполучної здатності сусла; перевірка забарвлення.
Якість виноматеріалів	Оцінка показників якості процесу виробництва виноматеріалів	Перевірка показників на відповідність ДСТУ 4396, ДСТУ 4805, ДСТУ 4806, КД 00334830.021-2000, КД 00334830.012-99, КД 10.04.0531.15-90, КД 00334830.012-97, КД 00334830.014-2000 , КД 00334830.017-2000

Якість готової продукції	Оцінка показників якості процесу виробництва готової продукції	перевірка показників на відповідність ДСТУ 4806, КД 00334830.014-2000, Положенню про Центральну дегустаційну комісію виноробної промисловості Мінагрополітики України
--------------------------	--	---

Визначається також, що вина контрольованих найменувань за походженням затверджуються Міністерством аграрної політики та продовольства України за поданням виноробних підприємств. Міністерством аграрної політики та продовольства України 26 грудня 2012 року були затверджені Положення «Виноградні вина контрольованих найменувань за походженням» і «Методика контролю якості винограду, процесу виробництва, якості та ідентифікації виноградних вин контрольованих найменувань за походженням». Зазначені документи визначають вимоги до вин контрольованих найменувань за походженням, процедуру присвоєння винам даної категорії, систему контролю виробництва та якості вина. Положення та Методика були розроблені Національним інститутом винограду і вина «Магарач» Національної академії аграрних наук України та ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» [10].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Мета Due diligence полягає не в веденні бухгалтерського обліку, як і не в складанні звітності та її аналізу, не в вираженні думки про її достовірність, а в формуванні експертами обґрунтованого аналітичного звіту про передбачувану операцію з капіталом. Такий звіт дозволить знизити ризики інвестування, дозволить інвестору прийняти об'єктивне рішення про ефективність вкладення капіталу.

Due diligence, як послуга, стала актуальною в нашій країні і є перспективною для розвитку вітчизняної аудиторської галузі. Проте, не дивлячись на зростання своєї поширеності в нашій країні, дана послуга не має ні чіткого визначення, ні стандартів, тому потребує упорядкованості своєї методології і більшої формалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Reed A. M&A due diligence in the new age of corporate governance // Ivey Business Journal. Improving the Practice of Management. 2007. Vol. 71. Is.
2. Антонова Н.А. Due diligence в условиях актуарного учета: исторический аспект / Н.А. Антонова // Вестник АГУ. – 2014. - №2 (141). – С. 83-89
3. Антонова Н.А. Due diligence в условиях актуарного учета: методика процедуры / Н.А. Антонова // Вестник АГУ. – 2014. - №3 (150). – С. 182-188
4. Семенова Л. Технология проведения Due Diligence / Л. Семенова // Банковский менеджмент. – 2011. –№9. – С. 47–50.
5. Томашевська І. Л. Due diligence: порядок проведення та документування / І. Л. Томашевська // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 4 (54). – С. 194–196.
6. Сілічева Н. Є. Сутність Due Diligence (Дью Ділідженс) і можливі перспективи розвитку в Україні / Н. Є. Сілічева // Економічний простір. – 2011. – № 45. – С. 288–296.
7. Терещенко О. О. Управління фінансовою санацією підприємств : підручник / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2006. – 552 с.
8. Іукурідзе Е.Ж. Вина контрольованих найменувань за походженням – новий статус якості в Україні / Е.Ж. Іукурідзе // Харчова наука і технологія. – 2015. - №1 (30). – С. 6-12
9. Закон України «Про виноград і виноградне вино» [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2662-15>.
10. Власова О.Ю. Екологічне обґрунтування виділення ампелоекотипів в зоні шабських пісків для отримання вин КНП [Текст] / О.Ю. Власова, Г.В. Ляшенко, А.С. Кузьменко та ін. – Звіт ННЦ «ІВіВ ім. В.Є. Таїрова», 2012 р. – 20 с.

REFERENCES

1. Reed A. M&A due diligence in the new age of corporate governance // Ivey Business Journal. Improving the Practice of Management. 2007. Vol. 71. Is.

2. Antonova N.A.(2014) Due diligence v uslovyjakh aktuarnogho ucheta: ystorycheskyj aspekt [Due diligence in the conditions of actuarial accounting: the historical aspect]. Vestnyk AGhU, 2(141), 83-89 [in Russian].
3. Antonova N.A.(2014) Due diligence v uslovyjakh aktuarnogho ucheta: ystorycheskyj aspekt [Due diligence in the conditions of actuarial accounting: procedure procedure]. Vestnyk AGhU, 3(150), 182-188 [in Russian].
4. Semenova L. (2011) Tekhnologyja provedenyja Due Diligence [Technology of Due Diligence]. Bankovskij menedzhment, 9, 47-50 [in Russian].
5. Tomashevskaja I. L. (2010) Due diligence: poriadok provedennia ta dokumentuvannia [Due diligence: the order of holding the document]. Visnyk ZhDTU, 4(54), 194-196 [in Ukrainian].
6. Silicheva N. Ye. (2011) Sutnist Due Diligence (Diu Dilidzhens) i mozhlyvi perspektyvy rozvytku v Ukraini [Due diligence: the order of holding the document]. Ekonomichnyi prostir, 45, 288-296 [in Ukrainian].
7. Tereshchenko O. O. (2006) Upravlinnia finansovoiu sanatsiieiu pidprijemstv [Management of the financial administration of property].
8. Iukuridze E.Zh. (2015) Vyna kontrolovanykh naimenuvan za pokhodzhenniam – novyi status yakosti v Ukraini [Wines controlling naimenuvan for walks - the new status of anchors in Ukraine]. Kharchova nauka i tekhnolohiia, 1(30), 6-12 [in Ukrainian].
9. Zakon Ukrainy «Pro vynohrad i vynohradne vyno» [Law of Ukraine "About grapes and grape wine"]. [Elektronnyy resurs] – Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2662-15>. [in Ukrainian].
10. Vlasova O.Yu. (2012) Ekolohichne obgruntuvannia vydilennia ampeloekotypiv v zoni shabskykh piskiv dlia otrymannia vyn KNP [Environmental justification for the allocation of ampelocotypes in the zone of sabbage sands to obtain CNN wines]. - Zvit NNTs «IViV im. V.Ye. Tairova». [in Ukrainian].